

توسعه همیشگی قوانین جزائی

در اینکه آیا پیشرفت تمدن بشری توسعه قوانین را در زندگی بشری محدود خواهد نمود یا نه؟ بحث بسیار شده است.

اکثر علمای حقوق معتقدند که هر اندازه جوامع بشری متمدنتر گردد و هر قدر انسان از حیث فکر و علم و صنعت پیش رود چون پیشرفت مزبور رابطه مستقیم با توسعه روابط اقتصادی و تجارتي دارد احتیاج بقانون بیشتر خواهد بود و مقنین ناگزیرند هر روز در مورد مطالب و عناوین تازه وضع قانون نمایند.

چنانکه اکنون کشورهای جهان قوانینی در مورد حقوق کارگر و بیمه کشاورز و غیره وضع نموده و حتی کدهائی در مورد حقوق هواپیمائی و دریائی تدوین نموده اند که در گذشته وجود نداشته و مورد احتیاج نیز بوده است.

بعلاوه مقررات جزائی نیز دائماً در توسعه و تطور میباشد مثلاً امروز در قسمتهای معاملات ارزی و قاچاق و مطبوعات و غیره قوانینی وضع شده و جریمهائی پیشبینی گردیده که در گذشته نه مورد بحث واقع شده و نه موجبی برای وضع آنها موجود بوده است و حال آنکه امروز کاملاً وارد قوانین جزائی شده و در سرنوشت افراد جامعه و روابط آنها حکومت نماید.

و از جریمه‌های تازه که اخیراً فکر مقنین مسالک اروپا را متوجه خود ساخته و حتی از جنگ بین الملل ۱۹۳۹ وارد قوانین جزائی شده و امروز نیز در این مقاله مورد بحث ما است جریمه است بنام: *Le délit de commission par omission* که برای روشن نمودن عنوان مزبور باید اضافه نمایم که تعریف ساده جرم در حقوق جزا عبارتست از:

« فعل یا ترك فعلی که بحکم قانون و بقید مجازات برای حفظ مصالح اجتماع ممنوع گردیده است. »

انجام فعل یا *Commission* مانند دزدی *ترك فعل* یا *Omission* مانند استماع از انجام وظیفه و یا عدم اعلام تولد طفل نوزاد.

ولی علاوه از فعل و ترك فعل مزبور امروز در حقوق جزا صحبت از جرم دیگری است که بهیچ وجه ارتباطی با دو نوع جرم فوق الذکر ندارد و عنوان تازه میباشد و عبارتست از:

« خودداری عمدی از امری که موجب تحقق صور حاصله از فعلی گردد. » مثلاً شخصی مصمم است خود را در آب غرق نماید و دیگری با علم به تصمیم او از ممانعت خودداری بنماید یا شخص دیگری را مورد حمله قرار میدهد و ثالثی که حضور

توسعه همبستگی قوانین جزائی

دارد با امکان ممانعت اقدامی نمی‌کند و مساعدتی بمضروب نمی‌نماید و در نتیجه این خودداری ضرر محقق می‌آید .

یعنی شخصی در آب غرق می‌شود و یا مضروبی در اثر شدت جراحات و نرسیدن کمک جان می‌سپارد و خلاصه دوبرگ اتفاق می‌افتد و دومی وجود از بین می‌روند و از این حیث جامعه و افراد متضرر میشوند و شخص ثالث که در گذشته بیطرف و بیگناه قلمداد می‌شد امروز از حقوق جزا مرتکب جرمی شده زیرا از کمک مضایقه نموده و این امر موجب شده که بیچاره در آب غرق شود و بیچاره دیگری از شدت درد از پای درآید .

بدیهی است توجه بدین جرم از آنجهت است که مقنین امروز میخواهند حس تشریک مساعی و کمک و نوع پروری را در افراد که در گذشته جنبه وظیفه اخلاقی داشته بصورت یک تکلیف قانونی درآورند و البته این نظر اخلاقاً بسیار پسندیده است و ایرادی بر آن وارد نمی‌باشد فقط نکته قابل دقت در مورد جرم مزبور این است که صدور مجازات مجرم کدامست زیرا صحیح است که در اثر عدم مساعدت و ممانعت شخصی در آب خفه شده و یا از شدت درد مرده است و در نتیجه مرگی اتفاق افتاده ولی آیا مجازات ناظر برابر مجازات قاتل است ؟ و اگر نیست مجازات او چیست ؟

اکنون باید دید دیگران این مسئله را چگونه حل نموده‌اند و قبل از تشریح وضع فعلی قوانین ممالک اروپا چند کلمه درباره سابقه تاریخی این دو جرم صحبت می‌نمائیم زیرا بطوریکه از تواریخ استنباط می‌شود در قدیم و بخصوص در زمان سلاطین دوره استبداد این وظیفه برای افراد وجود داشته که در صورت اطلاع از جنایات نسبت بشاه و خاندان سلطنت مجرمین را اعلام نمایند و مقامات مسئول را از وجود دسیسه مطلع سازند و حتی در عقاید مذهبی مردم اروپا مثلی است که میگوید :

Qui peut et n'empêche pêche یعنی کسیکه میتواند و ممانعت نمی‌کند

مرتکب گناه می‌شود بعلاوه در کتب اکثر نویسندگان فرانسه بدین تکلیف اشاره شده و حتی در مورد جرائم بر علیه شاه و امتیث خارجی مملکت در گذشته مقرراتی وجود داشته که احکام لوئی ۱۱ از آتقیل است ولی مقررات مزبور در زمان انقلاب کبیر فرانسه چون موجب تحدید آزادی فردی بود مورد توجه قرار نگرفت و فقط کد ۱۸۱۰ آنها تحت تأثیر مقتضیات دوره ناپلئون در مورد چند جرم خیلی بزرگ از قبیل خیانت بکشور و جرائم بر علیه امنیت خارجی مملکت افراد را موظف باعلام جرم نموده است و با اینکه در حقوق عمومی کشور فرانسه موادی مانند ماده ۲۹ و ماده ۳۰ قانون آئین دادرسی جزائی دیده می‌شود که افراد و کارمندان دولت را در صورت اطلاع از وقوع جرمی موظف باعلام نموده معهذا چون برای تخلف از این وظیفه ضمانت اجرائی در قانون نیست عملاً این مواد متروک مانده و فقط در سال ۱۸۹۸ برای حمایت از اطفال قانونی در این کشور وضع شده که میتوان آنرا اولین اقدام قانونگذار فرانسه در این راه دانست و قانون مزبور افراد را موظف نموده در صورت اطلاع از وضع بد اطفالی که دارای والدین نا اهل و خسیس میباشد مقامات قضائی را مطلع سازند .

توسعه همیشگی قوانین جزائی

در سال ۱۹۳۴ کمیسیونی برای اصلاح قانون مجازات فرانسه تشکیل گردید و اعضاء این کمیسیون که اکثر از علمای بزرگ حقوق جزا بودند ماده بقانون مجازات بنام ماده ۲۵۱ اصلاحی اضافه کردند که در ترجمه آن عبارتست از :

« هرکس بدون اینکه ضرری متوجه او یا یکی از بستگانش باشد از وقوع جرمی بر علیه شخص دیگری که میتواند جلوگیری کند خودداری نماید بده ماه تا دو سال حبس تأدیبی و به پنجاه تا ۵۰۰ فرانک جریمه نقدی و یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد »

« همین مجازات مقرر است درباره کسیکه در همین شرایط از کمک و مساعدت شخصیکه درخطر است خودداری نماید و در اثر این امر شخص مزبور از بین برود و یا متضرر شود رسیدگی بدین جرائم فقط بتقاضای دادستان شروع میشود » .

هنوز این لایحه بتصویب نرسیده بود که خاک فرانسه از طرف قشون آلمان اشغال گردید و چون میهن پرستان فرانسوی با تشکیل و دستجات مخفی در گوشه و کنار سربازان آلمانی حمله نموده و آنها را بقتل میرسانیدند حکومت ویشی در اثر فشار قشون آلمان و همچنین برای تقویت سیاست جزائیی خود در ۱۹۴۱ قانونی تصویب نمود و افراد را موظف ساخت که باشخصیکه مورد حمله قرار میگیرند مساعدت نمایند و مجرمین را اعلام کنند و مجازات را نیز به پنج سال قرتی داد ولی این قانون دوامی پیدا نکرد و بلافاصله پس از لیبراسیون لغو گردید و قانون دیگری درباره جرم مورد بحث در ۱۹۴۵ تصویب شد که مواد ۶۱ تا ۶۳ قانون مجازات فرانسه را تشکیل میدهد و آخرین قانون در این مورد است .

ماده ۶۲ « هرکس از وقوع جرمی اطلاع یافته و یا از جرمی که در شرف وقوع است اطلاع حاصل نماید و اعلام جرم مزبور نتواند موجب جلوگیری از وقوع یا تخفیف اثرات آن و یا اینکه باعث جلوگیری از وقوع جرمهای دیگری که همین مجرمین ممکن است بنمایند بشود و از اعلام آن بمقامات اداری یا قضائی خودداری نماید صرفنظر از مقررات مواد ۱۰۳ الی ۱۰۴ همین قانون بحبس تأدیبی از یک ماه الی سه سال و بجزای نقدی از ۱۲۰۰۰ الی ۵۰۰۰۰ فرانک و یا یکی از این دو مجازات محکوم خواهد شد . »

ماده ۶۳ - « صرفنظر از مجازاتی که در موقع خود بموجب این قانون و یا قوانین مخصوص دیگری پیش بینی شده بیک ماه الی سه سال حبس تأدیبی و به ۱۲۰۰۰ الی ۵۰۰۰۰ فرانک جریمه نقدی و یا یکی از این دو مجازات محکوم خواهد شد : هرکس که قادر باشد شخصاً بدون اضرار برای خودش یا دیگری از وقوع جرمی هم از جنبه و یا جنایت که بر علیه نفس دیگری در شرف وقوع است جلوگیری نماید عمداً خودداری کند .

« - هر کس عمداً و بدون اینکه ضرری برای او و یا دیگری متصور باشد از کمک بشخصی که درخطر است خودداری نماید خواه این کمک توسط شخص او و یا باستعانت از دیگران امکال پذیر باشد .

نوسه همیشگی قوانین جرائی

« - هر کس از دلائل برائت متهمی که در توقیف است و یا محکوم گردیده مطلع باشد و برای اداء گواهی و ارائه مدارک در دادگاه حاضر نشود معهذاً برای کسیکه دیر ولی باختیار در دادگاه حاضر شود و دلائل را ارائه نماید مجازاتی نیست . چنانکه ملاحظه میشود در این دوماهه چند جرم عنوان شده و از نظر حقوق جزا کاملاً تازگی دارد و مقنن افراد را بر طبق دوماهه مزبور بانجام وظایفی از ایتقیل ملزم نموده است :

اعلام جرائم در صورت اطلاع .

مداخله برای جلوگیری از وقوع جرم .

کمک و استعانت بکسیکه در خطر میباشد .

ارائه مدارک بیگناهی شخصیکه گرفتار پنجه عدالت شده است .

با اینکه جریمهای مزبور دارای مجازات شدیدی میباشد معهذاً در فرانسه رویه محاکم نسبت بمجرمین چنین جرائمی مشفقانه است و اکثراً مجازات مجرمین این قبیل جرائم را که فاقد پیشینه کیفری باشند با استفاده از قانون برائزه معلق مینمایند فقط سال گذشته قتل فجیعی در جنوب فرانسه اتفاق افتاد که در سرتاسر دنیا انتشار یافت و این واقعه اسفناک قتل یک دانشمند انگلیسی و زن و دختر خردسال او بود که مدتها پلیس فرانسه را بخود مشغول داشت و اثری از قاتل پست نیامد و فقط در ضمن تحقیقات پیرمرد زارعی که در اواسط شب صدای تیرا تننیده و از کلبه محقر خود برای کمک خارج نشده بود بعنوان خودداری از کمک باشخاصیکه در خطر قرار گرفته بود متهم گردید و محاکم بدوی و استینافی پیرمرد مزبور را برای اولین دفعه سه ماه حبس تأدیبی و سبلی جریمه نقدی محکوم و دیوانکشور فرانسه نیز رای مزبور را ابرام نمود و این اولین مجازات تأدیبی بر طبق ماده ۶۳ قانون مجازات فرانسه است ولی یکماه پیش بطوریکه در جراید نیز انعکاس یافت پلیس فرانسه پس از ۱۴ ماه تفحص قاتل را پیدا کرد و این قاتل همان پیرمرد معروف *domnici* بود که قبلاً بعلت عدم خروج ارشاله خود و خودداری از کمک بکسانیکه در خطر بوده اند سه ماه حبس محکوم گردیده بود .

